

Lakiosasto

5.1.1999

Työeläkelaitoksille

**VAPAAEHTOINEN TEL-VAKUUTUS ULKOMAANTYÖSSÄ**

Työntekijäin eläkelakien ulkomaantyön vapaaehtoista vakuuttamista koskevat säännökset muuttuivat 1.1.1999 lukien. Muutokset liittyvät läheisesti Kelan hoitamaa asumisperusteista sosiaaliturvaa koskevaan ns. Solmu-uudistukseen, joka tulee voimaan kuitenkin vasta 1.3.1999 lukien.

Aikaisemmat ohjeet ulkomaantyön vakuuttamisesta (TEL 1 c §) on annettu yleiskirjeessä A 71/93. Tämä yleiskirje korvaa vanhan yleiskirjeen kohdan 4 kokonaan ja kohdassa 2.3 sivulla 17 annetun tulkinnan paikalta palkatusta työntekijästä. Yleiskirjeessä on lisäksi ohjeita niistä tilanteista, joissa työntekijä siirtyy maasta toiseen.

Keskeisin muutos on, että uuden TEL 1 c §:n 3 momentin mukaan vapaaehtoinen TEL-vakuutus voidaan 1.1.1999 alkaen järjestää myös ns. paikalta palkatuille, jos työntekijä työsuhteen alkaessa kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen.

Samalla TEL 1 c §:n 1 momentin sanamuotoa on täsmennetty, mutta sen sisältö säilyy ennallaan. TEL-vakuutus on ulkomaantyössä pakollinen aina, kun työsuhde suomalaisen lähettävän työnantajan ja ulkomaille lähetetyn työntekijän välillä säilyy koko ulkomaantyön ajan. Sen sijaan vakuutus ei ole enää pakollinen, jos työnantaja ulkomailla vaihtuu.

Tapaturmavakuutuslainsäädäntöön on tehty vastaavat muutokset, jotka tulivat niin ikään voimaan 1.1.1999 alkaen. Näitä muutoksia käsitellään lyhyesti yleiskirjeen lopussa.

Hallituksen esitykset (HE 255-256/1998 vp) lainmuutoksiksi on lähetetty eläkelaitoksille yleiskirjeellä A 36/98. Lait vahvistettiin esitysten mukaisina. Vahvistetut työeläkelait ovat tämän yleiskirjeen liitteenä.

ELÄKETURVAKESKUS

  
Seppo Pietiläinen  
Helena Tapio

Lakiosasto

5.1.1999

## Sisällysluettelo

## VAPAAEHTOINEN TEL-VAKUUTUS ULKOMAANTYÖSSÄ

1	YLEISTÄ.....	3
2	VAPAAEHTOINEN TEL-VAKUUTUS ULKOMAANTYÖSSÄ (TEL 1 C § 3 MOM) .....	4
2.1	Vapaaehtoisen vakuuttamisen edellytykset.....	4
2.1.1	Työnantajaa koskevat edellytykset .....	4
2.1.2	Työntekijää koskevat edellytykset.....	5
2.2	Vapaaehtoista TEL-vakuutusta koskevat erityisehdot.....	7
2.3	Vapaaehtoinen TEL-vakuutus sosiaaliturvasopimusmaissa.....	8
2.4	TEL-vakuutus siirryttäessä maasta toiseen.....	8
2.4.1	Ei-sopimusmaasta toiseen ei-sopimusmaahan.....	9
2.4.2	Ei-sopimusmaasta sopimusmaahan .....	10
2.4.3	Sopimusmaasta ei-sopimusmaahan .....	10
2.4.4	Sopimusmaasta toiseen sopimusmaahan .....	12
3	VOIMAANTULOSÄÄNNÖKSET .....	13
4	TAPATURMAVAKUUTUS ULKOMAANTYÖSSÄ .....	13

## LIITTEET

Lakiosasto

5.1.1999

**VAPAAEHTOINEN TEL-VAKUUTUS ULKOMAANTYÖSSÄ****1  
YLEISTÄ**

Ulkomaantyon vakuuttamista koskevat säännökset otettiin työeläkelakeihin 1.1.1994 lukien. Niitä sovelletaan ulkomaille työskentelemään lähetettyyn työntekijään, jollei Suomen solmimista sosiaaliturvasopimuksesta muuta johdu. Säännöksiä sovelletaan pakollisen vakuuttamisen osalta lähinnä niissä tilanteissa, joissa työntekijä työskentelee maassa, jonka kanssa Suomella ei ole sosiaaliturvasopimusta tai vastaavaa järjestelyä. EU-maissa TEL 1 c §:n 1 momentin säännökset saattavat tulla kysymykseen, jos työntekijä ei ole EU-maan kansalainen eikä EY-asetusta 1408/71 täydentävää kahdenvälistä sopimusta ole olemassa. Vapaaehtoinen TEL-vakuutus (TEL 1 c § 3 mom) on mahdollinen myös sosiaaliturvasopimusmaissa.

Pakollista vakuuttamista koskevan TEL 1 c §:n 1 momentin sanamuoto on aiheuttanut epäselvyyttä käytännössä. Siitä ei ole käynyt riittävän selvästi ilmi pykälän 1 ja 3 momentin ero niissä tilanteissa, joissa työntekijä on työskennellyt ulkomaisessa emo- tytär- tai sisaryrityksessä. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin sanamuotoa on täsmennetty. Muutoin lainmuutoksella on vain laajennettu vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen soveltamispiiriä.

Tähän yleiskirjeeseen on koottu yleiskirjeen A 71/93 voimassa olevat vapaaehtoista vakuuttamista koskevat ohjeet, soveltamiskäytännöstä saadut kokemukset sekä uutta lainmuutosta koskevat soveltamisohjeet. Lisäksi on pyritty selventämään vapaaehtoisen vakuutuksen käyttöalaa työntekijöiden liikkua maasta toiseen. Lopuksi on lyhyesti selvitetty tapaturmavakuutukseen tehdyt TEL:ä vastaavat muutokset.

Paikalta palkattu työntekijä Aikaisemmissa soveltamisohjeissa on todettu, että ns. paikalta palkattua eli suoraan ulkomailta työhön otettua työntekijää ei tarvitse vakuuttaa TEL:n mukaan. Yleiskirjeessä A 71/93 on kuitenkin kohdassa 2.3 (sivu 7) omaksuttu tulkinta, jonka mukaan paikalta palkattuna ei ole pidetty sellaista työntekijää, joka on ulkomailta työssä suomalaisen työnantajan lähettämänä ja siirtyy siellä toisen suomalaisen työnantajan palvelukseen ennen kuin kaksi vuotta on kulunut Suomesta lähettämisestä. Tällaisen työntekijän on katsottu kuuluvan pakollisen TEL-turvan piiriin.

Tämä tulkinta muuttuu vuoden 1999 alusta lukien. Jos työnantaja vaihtuu työkomennuksen aikana, uusi suomalainen työnantaja ei enää ole velvollinen järjestämään työntekijälleen TEL-vakuutusta. Työnantajalla on kuitenkin mahdollisuus vakuuttaa työntekijänsä vapaaehtoisesti TEL:n mukaan.

Lakiosasto

5.1.1999

Yleiskirjeessä viitataan yleisesti vain työntekijäin eläkelakiin (TEL), mutta vastaavat muutokset koskevat myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain (LEL) ja taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien eläkelain (TaEL) piirissä olevia työntekijöitä, jollei erikseen ole toisin sanottu.

Samoin yleiskirjeessä käytetään yleistäen nimitystä sopimusmaa ja ei-sopimusmaa. Sopimusmaalla tarkoitetaan sekä EU- ja ETA-maita että niitä maita, joiden kanssa Suomella on kahdenvälinen sosiaaliturvasopimus. Ei-sopimusmaa taas viittaa kaikkiin muihin maihin.

## 2

### VAPAAEHTOINEN TEL-VAKUUTUS ULKOMAANTYÖSSÄ (TEL 1 c § 3 mom)

#### 2.1

##### Vapaaehtoisen vakuuttamisen edellytykset

Vuoden 1999 alusta lukien TEL 1 c §:n 3 momentin mukainen vapaaehtoinen vakuutus on mahdollinen sekä Suomesta lähetetyille työntekijöille että tietyin edellytyksin myös ns. paikalta palkatuille työntekijöille. Vuosina 1994-1998 TEL-vakuutusta ei voinut ulkomaantyössä järjestää vapaaehtoisenakaan kuin Suomesta lähetetyille työntekijöille.

##### 2.1.1

##### Työnantajaa koskevat edellytykset

Vapaaehtoinen TEL-vakuutus voi tulla kysymykseen sekä silloin kun työnantaja on suomalainen (paikalta palkatut työntekijät) että eräissä tapauksissa silloin kun työnantajana toimii ulkomainen yhtiö.

Suomalaisena työnantajana pidetään Suomessa asuvaa Suomen kansalaista tai Suomessa rekisteröityä yhtiötä.

Ulkomaiselta työnantajalta edellytetään, että se on suomalaisen yhtiön tytär-, sisar- tai emoyhtiö (konserniyhtiö) tai muu sellainen ulkomainen yhtiö, jossa suomalaisella yrityksellä on määräämisvaltaa (osakkuusyhtiö). Suomalaisen yrityksen vähäinenkin osakkuus ulkomaisessa yrityksessä riittää.

Jos vakuutetaan ulkomaisen yrityksen palveluksessa oleva työntekijä, vakuutuksenottajana on kuitenkin oltava suomalainen yritys.

Lakiosasto

5.1.1999

### 2.1.2

#### Työntekijää koskevat edellytykset

Työntekijältä edellytetään, että hän kuuluu työsuhteen alkaessa Suomen sosiaaliturvan (joko asumisperusteisen Kela-turvan tai työeläketurvan) piiriin. Tämä edellytys koskee sekä konserni- tai osakkuusyhtiön palvelukseen lähetettyjä että paikalta palkattuja työntekijöitä. Edellytys on sama kuin pakollista TEL 1 c §:ää sovellettaessa.

Työntekijän kansalaisuudella tai kotikunnalla ei ole merkitystä TEL:a sovellettaessa.

#### Suomesta konserni- tai osakkuusyhtiön palvelukseen lähetetyt

Suomen sosiaaliturvan piiriin kuulumisen tarkoittaa Suomesta ulkomaisen työnantajan palvelukseen lähetettyjen työntekijöiden osalta sitä, että heidän on tullut olla Suomessa työeläkevakuutettuja ennen lähtöään tai heitä on tullut pitää Suomessa asuvina Kelan soveltamisalain mukaisesti.

Suomesta lähetettynä ei kuitenkaan pidetä sellaista työntekijää, joka on tullut ulkomailta Suomeen ainoastaan työsopimuksen tekoa varten tai lyhyttä kouluttautumista varten, ellei hän ole kuulunut Suomen sosiaalivakuutuksen piiriin välittömästi ennen sopimuksen tekoa.

Suomalainen yritys lähettää Venäjältä palkkaamansa työntekijän tytäryrityksensä palvelukseen Kiinaan. Työntekijää perehdytetään Suomessa muutaman viikon ajan. Vaikka Suomessa tehty työ vakuutettaisiinkin täällä, Kiinan työn osalta työntekijälle ei voida järjestää vapaaehtoista TEL-vakuutusta.

Jos edellisen esimerkin työntekijä on kuitenkin ollut Venäjällä työssä toisen suomalaisen työnantajan lähettämänä ja hänet on vakuutettu Venäjän työkomennuksen ajan TEL:n mukaan, vapaaehtoinen TEL-vakuutus Kiinan työskentelyn osalta on mahdollinen.

Suomalainen yritys lähettää Saksasta palkkaamansa työntekijän sisaryrityksensä palvelukseen Brasiliaan. Työntekijää perehdytetään Suomessa muutaman viikon ajan. Työntekijä on ollut Saksassa toisen suomalaisen yrityksen lähettämänä ja hänet on vakuutettu Saksan työkomennuksen ajan Suomessa. Suomalainen yritys voi järjestää vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen Brasiliaan lähtevälle työntekijälle.

#### Paikalta palkatut

Ulkomailta suoraan palkattujen osalta kyseessä voi olla kahdentyyppisiä tilanteita. Ensiksi on niitä työntekijöitä, jotka eivät ole ennen tämän työsuhteen alkamista olleet lainkaan Suomen työeläkevakuutuksen piiri-

Lakiosasto

5.1.1999

rissä ulkomailla ollessaan. Toisaalta on niitä, jotka vaihtavat työnantajaa ulkomailla ollessaan palaamatta välillä Suomeen.

Niiltä työntekijöiltä, jotka eivät ole kuuluneet TEL:n (vastaavasti LEL:n TaEL:n, VEL:n, tms.) piiriin ulkomaan työsuhteen alkaessa, edellytetään, että heillä on Kelan antama päätös heidän kuulumisestaan Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin tai he kuuluvat Suomen sosiaaliturvan piiriin suoraan lain nojalla. Yleensä kysymyksessä ovat lähetettyjen työntekijöiden perheenjäsenet tai ulkomailla päätoimisesti opiskelevat, joille Kela antaa oman päätöksensä soveltamisalalain mukaisesti.

On kuitenkin huomattava, että 1.3.1999 voimaan tulevan soveltamisalalain muutoksen mukaan työnantajan on aina oltava suomalainen, jotta Kelan asumisperusteista lainsäädäntöä voitaisiin edelleen soveltaa paikalta palkattuun työntekijään. Näin ollen suomalaisen yrityksen ulkomaisen tytäryhtiön palvelukseen menevän Kela-turva päättyy työsuhteen alkaessa, vaikka hänelle voidaankin samasta ajankohdasta luki järjestää vapaaehtoinen TEL-vakuutus.

Lähetetty työntekijä ja hänen puolisonsa ovat saaneet Kelalta soveltamisalalain mukaisen päätöksen kuulumisestaan Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin Malesian työkomennuksen ajan. Lähetetyn työntekijän puoliso saa päätöksen voimassa ollessa työtä suomalaisen yrityksen malesialaisesta tytäryhtiöstä. Suomalainen yritys voi halutessaan ottaa vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen tälle paikalta palkatulle työntekijälle, mutta hänen asumisperusteinen sosiaaliturvansa katkeaa.

Toisen ryhmän paikalta palkattuja muodostavat ne työntekijät, jotka siirtyvät ulkomailla ollessaan toisen työnantajan palvelukseen. Siirtymisajankohdalla ei ole enää 31.12.1998 jälkeen merkitystä. Näiltä työntekijöiltä edellytetään, että heidät on edeltävässä työssään vakuutettu Suomessa lakisääteisesti tai vapaaehtoisesti TEL:n mukaan. On mahdollista, että osa näistä työntekijöistä ei enää syystä tai toisesta kuulu Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin. Kela-turvan puuttuminen ei estä vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen ottamista, jos linkkinä Suomeen on ollut pakollinen tai vapaaehtoinen TEL-vakuutus.

Työntekijä on ollut suomalaisen yrityksen lähettämänä Japanissa. Hän vaihtaa työnantajaa Japanissa palaamatta välillä Suomeen. Japanilaisessa työnantajayrityksessä on osakkaana toinen suomalainen yritys. Osakkaana oleva suomalainen yritys voi halutessaan järjestää työntekijälle vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen, jos työntekijä on aiemman työnantajan palveluksessa ollessaan ollut TEL-vakuutettu pakollisesti tai vapaaehtoisesti.

Lakiosasto

5.1.1999

## 2.2

## Vapaaehtoista TEL-vakuutusta koskevat erityisehdot

Vapaaehtoisesti otettua TEL-vakuutusta koskevat lähtökohtaisesti samat säännöt kuin pakollistakin vakuutusta. Vakuutuksen vapaaehtoisesta luonteesta seuraa kuitenkin joitakin poikkeuksia.

- Vakuutuksenottaja** Vapaaehtoinen TEL-vakuutus on mahdollinen, vaikka työoikeudellisena työnantajana ulkomaantyössä on ulkomainen yritys. Vakuutuksenottajan on kuitenkin aina oltava suomalainen yritys, joka vastaa vakuutusmaksuista. Vakuutusmaksujen perinnässä noudatetaan samaa menettelyä kuin pakollistenkin vakuutusmaksujen perinnässä.
- Takautuva vakuutus** Vapaaehtoista vakuutusta otettaessa määrätään, mistä alkaen vakuutus on voimassa. Soveltamiskäytännössä on katsottu, että vapaaehtoinen TEL-vakuutus voidaan ottaa vain kuusi kuukautta taannehtivasti. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan LEL:n ja TaEL:n mukaista vapaaehtoista vakuutusta ei yleensä voida ollenkaan ottaa taannehtivasti. Vain poikkeustapauksissa, esimerkiksi jos työnantaja on vastoin työntekijän kanssa tehtyä sopimusta jättänyt eläketurvan järjestämättä, voitaisiin eläketurva järjestää jälkikäteenkin. Tällöin edellytetään kuitenkin, että vakuutusmaksut maksetaan.
- Vakuutuspalkka** Kun työnantaja ja työntekijä sopivat ulkomaantyöstä, tulisi heidän tällöin myös yhdessä määrittellä, mikä on se TEL 7 e §:n 2 momentin mukainen vakuutuspalkka, jonka perusteella vakuutusmaksut määräytyvät ja jota pidetään eläkettä laskettaessa eläkkeen perusteena olevana työansiona. TEL 7 e § 2 momentti koskee sekä pakollista että vapaaehtoista TEL-vakuutusta aina, kun kyse on ulkomailla tehdystä työstä riippumatta siitä, tehdäänkö työ sopimusmaassa vai sopimuksettomassa maassa.
- Vakuutuspalkka on lähtökohtaisesti se palkka, mitä vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava, tai palkka, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä.
- Vakuutuspalkasta on tarkempia ohjeita yleiskirjeessä A 71/93.
- TEL 1 c §:n 4 momentissa on lisäksi vapaaehtoista TEL-vakuutusta koskeva erityissäännös, jonka mukaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa määrättäessä voidaan ottaa huomioon ulkomaan työn perusteella saatava eläketurva. Vakuutuspalkkaa voidaan kuitenkin alentaa enintään siinä määrin, että työntekijän kokonaiseläketurva säilyy samalla tasolla kuin mitä TEL:n vähimmäisehtojen mukainen eläketurva on. Ulkomaantyon eläketurvan huomioon ottaminen vakuutuspalkassa ei ole pakollista.

Lakiosasto

5.1.1999

Jos työnantaja ja työntekijä ovat eri mieltä vakuutuslaskusta, työntekijä voi pyytää eläkelaitokselta päätöstä siitä, mitä on pidettävä hänen eläkkeen perusteena olevana työansionaan (TEL 10 a §:n mukainen ns. sitopäätös). Päätöksestä on valitusoikeus.

#### Työntekijän TEL-maksu

Toisin kuin lakisääteisessä työeläkevakuutuksessa työntekijältä ei voida lain nojalla pidättää työntekijän TEL-maksua, jos hänelle on järjestetty vapaaehtoinen TEL-vakuutus. Työntekijän suostumuksella työntekijämaksua vastaava osuus voidaan kuitenkin pidättää hänen palkastaan. Tästä on syytä sopia komennussopimuksessa samalla, kun sovitaan vakuutuslaskusta.

#### Vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen irtisanominen

Vuoden 1998 alusta lukien vakuutuslaskunantajalla on sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien ehtojen mukaisesti ollut oikeus irtisanoa vapaaehtoinen peruseläkevakuutus vakuutuslaskunantajan maksukyvyttömyyden tai vakuutusmaksujen laiminlyönnin vuoksi. Vakuutus päättyy tällöin kuukauden kuluttua irtisanomisesta.

#### 2.3

##### Vapaaehtoinen TEL-vakuutus sosiaaliturvasopimusmaissa

Vapaaehtoinen TEL-vakuutus on mahdollinen myös niissä tilanteissa, joissa työntekijän lakisääteinen eläkevakuutus hoidetaan sosiaaliturvasopimuksen määräysten nojalla työskentelymaassa.

Vapaaehtoinen TEL-vakuutus saattaa olla aiheellinen esimerkiksi silloin, kun työnantaja on aiemmin järjestänyt työntekijälle lisäeläketurvan, joka on kytketty TEL-turvan olemassaoloon. Tällöin vapaaehtoinen TEL-vakuutus antaa mahdollisuuden säilyttää lisäturva, vaikka pakollinen vakuutus katkeaa.

Kuten edellä on kerrottu, vakuutuslaskua voidaan alentaa ottamalla huomioon ulkomaantyön perusteella työskentelymaasta saatava eläketurva.

#### 2.4

##### TEL-vakuutus siirryttäessä maasta toiseen

Edellä on sivuttu tilanteita, joissa työntekijän työskentelymaa vaihtuu joko saman työnantajan palveluksessa tai työntekijän siirtyessä toisen työnantajan palvelukseen. Seuraavassa esityksessä on pyritty ryhmittelemään erilaisia siirtotilanteita sen mukaan, siirtykö työntekijä sopi-



Lakiosasto

5.1.1999

musmaiden vai ei-sopimusmaiden välillä. Esitys keskittyy lähinnä vapaaehtoiseen TEL-vakuutukseen.

#### 2.4.1

Ei-sopimusmaasta toiseen ei-sopimusmaahan

##### Sama työnantaja

Jos työnantaja pysyy samana työskentelymaan vaihtuessa, aikaisemmin otettu TEL-vakuutus (pakollinen tai vapaaehtoinen) jatkuu normaalisti.

Työntekijä siirtyy Hondurasista Nicaraguaan. Työnantajana on koko ajan sama suomalainen yritys. Maan vaihtuminen ei aiheuta muutoksia Suomesta otettuun (pakolliseen tai vapaaehtoiseen) TEL-vakuutukseen.

Työnantaja vaihtuu mutta vakuutuksenottaja Suomessa pysyy samana

Jos työntekijä siirtyy saman konsernin sisällä esimerkiksi tytäryhtiöstä toiseen, vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen ottaja (suomalainen konserniyritys) ei muutu, vaikka työskentelymaa vaihtuisikin. Tilanne on sama, jos työntekijä siirtyy sellaiseen osakkuusyritykseen, jossa samalla suomalaisella vakuutuksenottajalla on määräämisvaltaa. Jos suomalainen yritys haluaa jatkaa vapaaehtoista TEL-vakuutusta, se jatkuu entiseen tapaan.

Suomalaisella emoyrityksellä on tytäryhtiöt Malesiassa ja Indonesiassa. Työntekijä siirtyy malesialaisen tytäryhtiön palveluksesta indonesialaisen tytäryrityksen palvelukseen. Suomalainen yritys voi jatkaa vapaaehtoista TEL-vakuutusta.

Jos työntekijälle ei ollut järjestetty vapaaehtoista TEL-vakuutusta hänen ollessaan malesialaisen tytäryrityksen palveluksessa, sitä ei voida järjestää hänelle myöskään hänen siirtyessään indonesialaisen yrityksen palvelukseen.

Työnantaja ja vakuutuksenottaja vaihtuu

Jos työntekijä siirtyy ulkomailla ollessaan toisen konsernin palvelukseen, vanha vapaaehtoinen (tai mahdollisesti pakollinen) TEL-vakuutus päättyy ja se suomalainen yritys, joka kuuluu samaan konserniin kuin uusi ulkomainen työnantajayritys, voi ottaa työntekijälle uuden vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen. Sama koskee sellaisia osakkuusyrityksiä, joissa jollakin suomalaisella yrityksellä on määräämisvaltaa.

Edellytyksenä uudelle vakuutukselle on aina se, että työntekijän yhteys suomalaiseen sosiaaliturvaan ei ole katkennut eli työntekijän pitää työnantajaa vaihtaessaan olla TEL-vakuutettu.

Lakiosasto

5.1.1999

Työntekijä siirtyy konsernin A palveluksesta Japanista konsernin B palvelukseen Koreaan. Konserniin B kuuluva suomalainen yritys voi ottaa työntekijälle vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen, jos työntekijä oli ollut TEL-vakuutettu ollessaan konsernin A palveluksessa.

#### 2.4.2

##### Ei-sopimusmaasta sopimusmaahan

Kun työntekijä siirtyy työskentelemään sellaiseen maahan, jonka kanssa Suomella on sosiaaliturvasopimus, hänen lakisääteinen eläketurvansa määräytyy asianomaisen sopimuksen mukaan. Tässä yhteydessä ei käsitellä niitä säännöksiä, jotka määräävät lakisääteisestä eläketurvasta.

Työntekijälle voidaan kuitenkin järjestää vapaaehtoinen TEL-vakuutus myös silloin, kun hänet vakuutetaan pakollisesti sopimusmaan lainsäädännön mukaan, jos hän ei-sopimusmaassa ollessaan on ollut TEL-vakuutettu. Seuraavat esimerkit koskevat näitä tilanteita.

Työntekijä on ollut suomalaisen yrityksen palveluksessa Marokossa ja hänelle on järjestetty Suomessa (pakollinen tai vapaaehtoinen) TEL-vakuutus. Hän siirtyy suomalaisen yrityksen tytäryrityksen palvelukseen Ranskaan. EY-asetuksen pääsäännön mukaisesti hänet vakuutetaan työskentelymaassa Ranskassa. Suomalainen yritys voi jatkaa vapaaehtoista TEL-vakuutusta tai, jos se on aikaisemmin ollut pakollisesti vakuuttamisvelvollinen, pakollinen TEL-vakuutus päätetään ja yritys voi ottaa uuden vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen. Vapaaehtoisen TEL:n vakuutus-palkassa voidaan ottaa huomioon Ranskasta saatava eläketurva.

Turkkilaisen yrityksen palveluksessa ollut työntekijä siirtyy Kreikkaan suomalaisen yrityksen palvelukseen. Turkin työskentelyn perusteella työntekijälle ei ole järjestetty vapaaehtoista TEL-vakuutusta, vaikka turkkilaisella työnantajalla oli sisaryritys Suomessa, joka periaatteessa olisi voinut ottaa vakuutuksen. Työntekijä vakuutetaan pakollisesti Kreikassa eikä uusi suomalainen työnantaja voi ottaa työntekijälle Kreikan eläkevakuutuksen rinnalle vapaaehtoista TEL-vakuutusta.

#### 2.4.3

##### Sopimusmaasta ei-sopimusmaahan

Sopimusmaassa työskentelevä työntekijä voi olla vakuutettu joko pääsäännön mukaan työskentelymaassa tai häneen on voitu soveltaa jotakin poikkeussäännöstä, jonka perusteella hänet on vakuutettu lähtömaassaan.

Lakiosasto

5.1.1999

### Työntekijä vakuutettu Suomessa

Jos työntekijä on vakuutettu Suomessa, kun hän on ollut työkomennuksella sopimusmaassa, hänet voidaan periaatteessa aina vakuuttaa vapaaehtoisesti TEL:ssä hänen siirtyessään ei-sopimusmaahan, jos työnantaja ei-sopimusmaassa täyttää työnantajaa koskevat edellytykset.

Työntekijä on ollut työkomennuksella Itävallassa. Hänet on EY-asetuksen poikkeusartiklan turvin vakuutettu Suomessa. Hän siirtyy Unkariin toisen suomalaisen yrityksen unkarilaisen tytäryrityksen palvelukseen. Suomalainen yritys voi ottaa hänelle vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen.

Joissakin tilanteissa saattaa jopa pakollinen TEL-vakuutus tulla kysymykseen. Jos työntekijä on suomalaisen työnantajan lähettämänä sopimusmaassa ja sama työnantaja lähettää hänet edelleen ei-sopimusmaahan, kysymys on edelleen TEL 1 c §:n tarkoittamasta Suomesta lähetetystä työntekijästä. Työntekijää ei voida pitää paikalta palkattuna, koska työsuhde suomalaiseen työnantajaan on jatkunut keskeytymättä. Koska työnantaja ei-sopimusmaassa on suomalainen, TEL-vakuutus ei-sopimusmaassa on pakollinen.

USA:ssa suomalaisen yrityksen palveluksessa työskennellyt työntekijä, joka on vakuutettu työkomennuksen ajan Suomessa, siirtyy saman työnantajan palvelukseen Meksikoon. Suomalaisen työnantajan on vakuutettava Meksikoon lähettämänsä työntekijä pakollisesti TEL:n mukaan.

### Työntekijä vakuutettu sopimusmaassa

Jos työntekijä on sopimusmaassa työskennellessään vakuutettu sopimusmaan lainsäädännön mukaan ja hän siirtyy työskentelemään ei-sopimusmaahan, vapaaehtoinen TEL-vakuutus on mahdollinen, jos työntekijälle on sopimusmaassa työskentelyn ajaksi järjestetty vapaaehtoinen TEL-vakuutus. Tällöin side Suomen sosiaaliturvaan ei ole katkennut.

Kanadassa vakuutettu työntekijä siirtyy suomalaisen työnantajan palvelukseen Etelä-Afrikkaan. Kanadassa ollessaan työntekijällä oli vapaaehtoinen TEL-vakuutus. Uusi suomalainen työnantaja voi järjestää työntekijälle uuden vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen.

Vaikka työntekijä on vakuutettu sopimusmaassa, saattaa pakollinenkin TEL-vakuutus tulla kysymykseen samoin edellytyksin kuin edellä kuvatussa tilanteessa, jossa työntekijä oli vakuutettu Suomessa.

Jos suomalaisen työnantajan sopimusmaassa vakuutettu työntekijä siirretään saman suomalaisen työnantajan palvelukseen ei-sopimusmaa-

Lakiosasto

5.1.1999

han, katsotaan, että kyse on Suomesta lähetetystä työntekijästä, vaikka työntekijä on EY-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen perusteella vakuutettu välillä sopimusmaan lakien mukaan. Työsuhde jatkuu keskeytyksettä eikä voida katsoa, että kyseessä olisi paikalta palkattu työntekijä. Vakuuttamisvelvollisuuteen ei vaikuta se, kuinka pitkän ajan työntekijä on työskennellyt ulkomailla, koska TEL 1 c §:ssä ei ole aikarajaa. Työnantajalla on kuitenkin mahdollisuus hakea vapautusta vakuuttamisvelvollisuudesta, kun ulkomaantyöskentely on yhteensä jatkunut vähintään kaksi vuotta.

USA:ssa suomalaisen yrityksen palveluksessa työskennellyt työntekijä, joka on vakuutettu työkomennuksen ajan USA:ssa, siirtyy saman työnantajan palvelukseen Meksikoon. Suomalaisen työnantajan on vakuutettava Meksikoon lähettämänsä työntekijä pakollisesti TEL:n mukaan.

#### 2.4.4

#### Sopimusmaasta toiseen sopimusmaahan

##### Työntekijä vakuutettu Suomessa

Jos työntekijä on ensimmäisessä sopimusmaassa työskennellessään vakuutettu Suomessa, hänelle voidaan aina järjestää vapaaehtoinen TEL-vakuutus hänen siirtyessään toiseen sopimusmaahan. Työnantajan vaihtumisella ei ole merkitystä, kunhan työnantaja täyttää työnantajan koskevat yleiset edellytykset.

##### Työntekijä vakuutettu sopimusmaassa

Jos työntekijä on sopimusmaassa työskennellessään vakuutettu sopimusmaan lainsäädännön mukaan ja hän siirtyy työskentelemään toiseen sopimusmaahan, vapaaehtoinen TEL-vakuutus on toisessa sopimusmaassa mahdollinen, jos työntekijälle on edellisessä sopimusmaassa työskentelyn ajaksi järjestetty vapaaehtoinen TEL-vakuutus. Tällöin side Suomen sosiaaliturvaan ei ole katkennut.

Tilanne on sama riippumatta siitä, vaihtuuko työnantaja siirtotilanteessa vai ei.

Työntekijä on ollut Ruotsissa ruotsalaisen emoyrityksen palveluksessa ja siirtyy Viroon suomalaisen tytäryrityksen palvelukseen. Suomalainen yritys haluaisi järjestää työntekijälle vapaaehtoisen täydentävän TEL-turvan Viron pakollisen eläkevakuutuksen lisäksi. Koska työntekijä ei kuulunut Ruotsin työskentelyn aikana Suomen pakollisen sosiaaliturvan eikä vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen piiriin, side Suomen sosiaalivakuutukseen on katkennut eikä vapaaehtoista TEL-vakuutusta voida järjestää.

Lakiosasto

5.1.1999

## 3

## VOIMAANTULOSÄÄNNÖKSET

Uudistetut lait tulivat voimaan 1.1.1999.

Lakeja sovelletaan työsuhteisiin, jotka jatkuvat lakien tullessa voimaan. Vakuutusta ei kuitenkaan voida järjestää takautuvasti lain voimaantuloa edeltävältä ajalta, vaan vasta lain voimaantulosta lukien.

Näin ollen myös sellaisille työntekijöille, jotka on palkattu ulkomailta ennen lain voimaantuloa, voidaan järjestää vapaaehtoinen TEL-vakuutus, jos työntekijät työsopimuksen solmiessaan ovat kuuluneet Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin. Vakuutus voidaan kuitenkin ottaa vasta 1.1.1999 lukien.

Henkilö on palkattu suomalaisen yrityksen palvelukseen Uudessa Seelannissa vuonna 1998. Hän on tuolloin kuulunut Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin Kelan antaman päätöksen nojalla (esim. opiskelijana tai lähetetyn työntekijän perheenjäsenenä). Suomalainen työnantaja voi järjestää työntekijälle vapaaehtoisen TEL-vakuutuksen 1.1.1999 lukien.

## 4

## TAPATURMAVAKUUTUS ULKOMAANTYÖSSÄ

Myös tapaturmavakuutuslain (TVL) ulkomaantyötä koskevia säännöksiä uudistettiin vastaavasti kuin TEL:ä. Säännökset tulivat niin ikään voimaan 1.1.1999.

Pakollista tapaturmavakuutusta koskevaa TVL 1 a §:n sanamuotoa selvennettiin vastaavalla tavalla kuin TEL 1 c §:n 1 momenttia. Samalla laista poistettiin ulkomailla työskentelyyn liittyvä sana tilapäinen. Muutoksella ei kuitenkaan ollut tarkoitus muuttaa TVL:n soveltamiskäytännöä, sillä työskentelyn ulkomailla lähetettynä työntekijänä on edelleen katsottava olevan luonteeltaan tilapäistä.

Vapaaehtoista tapaturmavakuutusta koskee TVL 57 §. Sen mukaan vapaaehtoinen vakuutus on mahdollinen samoissa tilanteissa kuin TEL:ssäkin. Työntekijä voi siis olla joko Suomesta lähetetty, joka on ulkomailla ollessaan suomalaisen yrityksen konserniyrityksen tai osakkuusyrityksen palveluksessa, tai ulkomailta palvelukseen otettu, joka työsuhteen alkaessa kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen. Vapaaehtoinen tapaturmavakuutus on niin ikään mahdollinen myös sosiaaliturvasopimusmaissa.

Ennen vuotta 1999 tapaturmavakuutuksen vakuutusmaksut määräytyivät ulkomaantyöstä maksettavien todellisten ansioiden mukaan. Vuo-

Lakiosasto

5.1.1999

den 1999 alusta lukien myös tapaturmavakuutus käyttää samanlaista vakuutuspalkkakäsitettä kuin työeläkevakuutus.

Uusi vakuutuspalkkakäsite perustuu asetukseen tapaturmavakuutusmaksun perusteena olevaan palkkasummaan luettavista työansioista (1047/98). Asetuksen 1 §:n 2 momentin mukaan ulkomaantyössä vastikkeena pidetään sitä palkkaa, jota vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava, tai palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan saottua työtä.

Vakuutuspalkan käyttöön ottaminen ulkomaantyössä ei kuitenkaan vaikuta tapaturmavakuutuslain perusteella maksettaviin korvauksiin, vaan nämä määräytyvät edelleen ulkomailla ansaittujen todellisten ansioiden mukaan.

Vakuutuspalkkakäsite vaikuttaa myös työttömyysvakuutusmaksuihin. Tapaturmavakuutusyhtiö perii työnantajalta sekä palkansaajan että työnantajan työttömyysvakuutusmaksun sen palkkojen määrän perusteella, jonka mukaan työnantajan tapaturmavakuutusmaksu määräytyy (työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 19 ja 21 §).

1129/98

## Laki

### työntekijäin eläkelain 1 c §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä joulukuuta 1998

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 1 c §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1467/1993, seuraavasti:

#### 1 c §

Tätä lakia sovelletaan myös sellaiseen työntekijään, jonka suomalainen työnantaja on Suomesta lähettänyt ulkomaille työhön samalle työnantajalle. Sama koskee työntekijää, jonka suomalainen yritys on lähettänyt ulkomaille työhön tämän yrityksen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvaan ulkomaiseen emo-, tytär- tai sisaryritykseen, jos työntekijän työsuhde lähtäneeseen yritykseen jatkuu ulkomailla työskentelyn ajan.

Suomalainen yritys voi järjestää tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen eläketurvan:

1) sellaiselle ulkomaille lähetetylle työntekijälle, joka muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa työskentelee samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan emo-, tytär- tai sisaryrityksen palveluksessa taikka sellaisen muun yrityksen palveluksessa, jossa suomalaisella yrityksellä on

määräämisvaltaa;

2) suomalaisen työnantajan tai 1 kohdassa tarkoitetun ulkomaisen työnantajan ulkomailla palvelukseensa ottamalle työntekijälle, joka työsuhteen alkaessa kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen; taikka

3) sellaiselle 1 momentissa tai tämän momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulle työntekijälle, jonka eläketurva on sosiaaliturvaa koskevien Euroopan yhteisön säädösten tai kansainvälisen sosiaaliturvasopimuksen määräysten mukaan järjestettävä työntekomaassa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Lakia sovelletaan työsuhteisiin, jotka jatkuvat tämän lain tullessa voimaan. Tämän lain mukainen eläketurva voidaan järjestää aikaisintaan tämän lain voimaantulosta.

Helsingissä 23 päivänä joulukuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

1130/98

## Laki

### lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 a §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä joulukuuta 1998

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 1 a §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1468/1993, seuraavasti:

#### 1 a §

Tätä lakia sovelletaan myös sellaiseen työntekijään, jonka suomalainen työnantaja on Suomesta lähettänyt ulkomaille työhön samalle työnantajalle. Sama koskee työntekijää, jonka suomalainen yritys on lähettänyt ulkomaille työhön tämän yrityksen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvaan ulkomaiseen emo-, tytär- tai sisaryritykseen, jos työntekijän työsuhde lähettäneeseen yritykseen jatkuu ulkomailla työskenteelyn ajan.

Suomalainen yritys voi järjestää tämän lain mukaisen eläketurvan:

1) sellaiselle ulkomaille lähetetylle työntekijälle, joka muussa kuin 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa työskentelee samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan emo-, tytär- tai sisaryrityksen palveluksessa taikka sellaisen muun yrityksen palveluksessa, jossa suomalaisella yrityksellä on määräämisvaltaa;

2) suomalaisen työnantajan tai 1 kohdassa tarkoitetun ulkomaisen työnantajan ulkomailla palvelukseensa ottamalle työntekijälle, joka työsuhteen alkaessa kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen; taikka

3) sellaiselle 1 momentissa tai tämän momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulle työntekijälle, jonka eläketurva on sosiaaliturvaa koskevien Euroopan yhteisön säädösten tai kansainvälisen sosiaaliturvasopimuksen määräysten mukaan järjestettävä työntekomaassa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Lakia sovelletaan työsuhteisiin, jotka jatkuvat tämän lain tullessa voimaan. Tämän lain mukainen eläketurva voidaan järjestää aikaisintaan tämän lain voimaantulosta.

Helsingissä 23 päivänä joulukuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkkäre*



1131/98

## Laki

### taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 1 a §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä joulukuuta 1998

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985) 1 a §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1469/1993, seuraavasti:

#### 1 a §

Tätä lakia sovelletaan myös sellaiseen työntekijään, jonka suomalainen työnantaja on Suomesta lähettänyt ulkomaille työhön samalle työnantajalle. Sama koskee työntekijää, jonka suomalainen yritys on lähettänyt ulkomaille työhön tämän yrityksen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvaan ulkomaiseen emo-, tytär- tai sisaryritykseen, jos työntekijän työsuhde lähetettävään yritykseen jatkuu ulkomaille työskentele-  
lyn ajan.

Suomalainen yritys voi järjestää tämän lain mukaisen eläketurvan:

1) sellaiselle ulkomaille lähetetylle työntekijälle, joka muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa työskentelee samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan emo-, tytär- tai sisaryrityksen palveluksessa taikka sellaisen muun yrityksen palveluksessa, jossa suomalaisella yrityksellä on määräämisvaltaa;

2) suomalaisen työnantajan tai 1 kohdassa tarkoitettun ulkomaisen työnantajan ulkomaille palvelukseensa ottamalle työntekijälle, joka työsuhteen aikaessa kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen; taikka

3) sellaiselle 1 momentissa tai tämän momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle työntekijälle, jonka eläketurva on sosiaaliturvaa koskevien Euroopan yhteisön säädösten tai kansainvälisen sosiaaliturvasopimuksen määräysten mukaan järjestettävä työntekomaassa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Lakia sovelletaan työsuhteisiin, jotka jatkuvat tämän lain tullessa voimaan. Tämän lain mukainen eläketurva voidaan järjestää aikaisintaan tämän lain voimaantulosta.

Helsingissä 23 päivänä joulukuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*